

Mødet den 6. April 1911.

1. (J. Nr. 22—1910). Indenrigsministeriets Approbation paa 6 **Købekontrakter** angaaende Marse-
lisborggrunde med Murermester N. P. Knudsen
& Snedkermester J. A. C. Jørgensen (2 Kontrakter),
Tømrmester C. E. Nielsen, Tømrmester M. P.
F. Knudsen, Tømrmester Villads Laursen og
Maskinarbejder Chr. M. Lindhardt.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 30—1911). Skrivelse fra Skattedeparte-
mentet om, at Matr. Nr. 118 a m. fl. af Aarhus
Købstads Bygrunde tilhørende **Arbejdernes Bygge-
forening** indtil videre er fritaget for Ejendoms-
skyld.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 644—1910). Det vedtoges at indsende
Arbejdernes Byggeforenings Regnskab for 1910
til Finansministeriet med sædvanlig Erklæring.
4. (J. Nr. 639—1910). Til Erklæring forelaa en Be-
sværing fra den danske Bagerstands Fællesorgani-
sation over et Paalæg, som Aarhus Sundheds-
kommission har givet Bagermester Ingerdal, Studs-
gade, angaaende hans **Bagerilokalers Indretning**.

Formanden meddelte, at det drejede sig
om et Paalæg om Indretning af Vadske- og Om-
klædningsrum for Bagerifunktionærerne. Sund-

hedskommissionen oplyste, at de paagældende Rum tidligere havde været indrettet, men at de senere ved en Omforandring var blevet indrettet til Soverum. Da Paabudet var i Overensstemmelse med Sundhedsvedtægten, skulde han henstille, at Byraadet henholdt sig til Sundhedskommissionens Erklæring om at opretholde det.

M i k a e l J o h a n s e n mente, at naar det paaklagede Forhold havde kunnet gaa i 7 Aar, maatte det ogsaa kunne gaa en Tid endnu. Man skulde ikke saadan lægge de næringsdrivende Borgere Hindringer i Vejen.

J a k o b J e n s e n oplyste, at den paagældende Forretning i sin Tid blev indrettet til Konditori, og at Lokalerne da var store nok dertil. Senere blev den imidlertid udvidet til et Bageri. Forholdet ved mange Bagerier, ogsaa ved dette, var, at Dejgen undertiden blev rørt ude i Gaarden, og Kagerne stillet op paa Ribber ude i Gaarden, lige ved Skarnkassen og udsat for alt muligt Støv. Saadanne Forhold var lige ved at være Griseri. Bagerne maatte vide at holde Varerne inde, hvor de ikke var udsat for Støv. For nylig havde Byen købt et Bageri, hvor der herskede et Griseri, Taleren aldrig havde set Mage til. Taleren kunde anbefale, at man støttede Sundhedskommissionen.

M i k a e l J o h a n s e n mente, at de to Bagerorganisationers Bestyrelser dog ogsaa maatte have nogen Forstaaelse af Sagen.

S a m u e l s e n var bange for, at de to Bestyrelser var ført noget bag Lyset. Det var ret uheldigt, at Byraadets Medlemmer saa ofte angreb Sundhedskommissionen, hvad Hr. Mikael Johansen altid syntes at føle sig forpligtet til som Grundejerforeningens Formand. Sundhedskommissionen havde sine Bestemmelser at rette sig efter, og den

paagældende Bager var ikke i nogen Maade gaaet for nær.

Det vedtoges at tiltræde Sundhedskommis-
sionens Erklæring.

5. (J. Nr. 42—1911). Fra det af Byraadet den 12. Januar d. A. nedsatte Lønudvalg forelaa følgende Indstilling angaaende Forslag til **Overenskomster imellem Aarhus Kommune og de under den beskæftigede Arbejdere og Haandværkere:**

»Lønudvalgets Medlemmer har ikke kunnet opnaa Enighed om en enstemmig Indstilling til Byraadet, men har delt sig i et Flertal bestaaende af d'Herrer F. F. Samuelsen, M. Petersen og R. P. Jacobsen og et Mindretal bestaaende af d'Herrer J. Chr. Møller og Magnus Nielsen.

Der foreligger saaledes 2 Indstillinger med Forslag til en Overenskomst, saavel for Haandværkere som for Arbejdsmænd, der ere beskæftigede indenfor Kommunen, Flertalsindstillingen er Mærket A, og Mindretalsindstillingen er mærket B.

Lønudvalgets Medlemmer er enige i, da det har været ganske umuligt foruden at beskæftige sig med de timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd tillige at beskæftige sig med de under Lønregulativet staaende Personer, og da Forholdet tillige er saaledes, at Lønregulativet ikke kan opsiges, men er approberet af Ministeriet, at henstille til Byraadet, i Stedet for at regulere Lønregulativet i Stykkevis, at hele Lønregulativet til Efteraaret optages til Revision af et Udvalg, dog vil Udvalget straks pointere, at Hensigten dermed ikke maa opfattes saaledes, at dette skulde medføre almindelig Lønforhøjelse.

Lønudvalgets Medlemmer er ligeledes enige om at henstille til Byraadet, at det Søn- og Hel-

ligdagstillæg, som for Tiden er 70 Øre, 80 Øre og 1 Kr. 05 Øre pr. Time for henholdsvis Keldpassere, Maskinassistenter af II Kl., Mekanikere og Retorthusarbejdere, fra 1. April 1911 bliver ensartet og lønnes med 1 Kr. 10 Øre pr. Time.

Ligeledes er Lønudvalgets Medlemmer enige i at foreslaa Bibeholdelse af de af Budgetudvalget foreslaaede Lønforandringer for Kontorassistent Frk. Kruse, Brandsvendene og Ting- og Arresthusbetjentene«.

Det fra Udvalgets Flertal indstillede Forslag til Overenskomst mellem Byraadet og »De kommunale Arbejdsmænds Fagforening« var saalydende:

§ 1.

Den normale Arbejdstids Længde indenfor Aarhus Kommune samt for Arbejde, Kommunen bortliciterer, er 9 Timer fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912, 8½ Time fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913 og derefter 8 Timer daglig. Hvor 8 Timers Arbejdsdag har været indført, bibeholdes den i samme Udstrækning som nu og betales med den højeste Lønsats som nævnt i § 12. Den normale Arbejdstid skal falde imellem 6 Morgen og 6 Aften. Overarbejde samt Søn- og Helligdagsarbejde indskrænkes til det mindst mulige.

§ 2.

Alt Overarbejde, gældende saavel for Kommunen som for Licitationsarbejde, betales med et Tillæg af 50 % de første 3 Timer efter den normale Arbejdstids Ophør, derefter og indtil den normale Arbejdstids Begyndelse betales med 100 % Tillæg. Søn- og Helligdagsarbejde betales med et Tillæg af 100 %, dog herfra und-

tages disse Arbejdere, der arbejde i kontinuerlig Drift, som ikke faa Ekstrabetaling for Natarbejde.

§ 3.

Arbejdsmændene indenfor Belysningsvæsenet og andre kommunale Institutioner, hvor der beskæftiges mindst 5 Arbejdere vælges af Organisationen en Arbejder, som skal være deres Repræsentant og Tillidsmand, han er forpligtet til at forebringe deres Klager eller Henstillinger overfor Ledelsen, forsaavidt den enkelte Arbejder ikke selv kan ordne sine Forhold.

§ 4.

Akkordarbejde kan ikke indføres i nogen Form uden efter Forhandling imellem Ledelsen og Arbejdsmændenes Tillidsmand.

Kan Enighed om Akkord ikke opnaas, skal Arbejdet udføres paa Timeløn. Ved alt Akkordarbejde er Timelønnen garanteret.

§ 5.

Retorthusarbejderne lønnes som hidtil med Kr. 5,05 pr. Vagt eller Kr. 30,30 ugentlig. Til Retorthusarbejdere henregnes: Fyrbødere, Kultrillere, Kokestrillere, Retortrensere, Maskinpassere og Rørrensere.

Arbejdstiden for Retorthusarbejdere, Maskinpasseren i Vandgasværket og Amoniakkogeren er 8 Timer. Søn- og Helligdagsarbejde betales med 1 Kr. 10 Øre i Timen eller 8 Kr. 80 Øre for en Helligdags Vagt. Ligestillet i Lønning med Retorthusarbejdere er Maskinpasseren i Vandgasværket og Amoniakkogeren.

For Arbejde ved Kullosning i Kulgaarden, Rensning af Tjæreledninger, Pasning og Rensning af Tjærecentrifugen, samt for Udskylning af Ventilbrønde og Rensning af Hovedledninger

betales et Tillæg af 5 Øre pr. Time til den for Pladsarbejdere gældende Timeløn.

Arbejdet skiftes saa vidt muligt imellem Arbejderne. Regler desangaaende samt for Helligdagsarbejdets Fordeling ordnes ved en Forhandling imellem Ledelsen og Tillidsmanden.

Ved Nedbrydning og Opbygning af gamle Ovne erhoder Arbejdsmændene samme Tillæg som den faste Murer. For Rensning af Dampkedler, Rensning af Rensekasser og Udtrilning af Myremalm betales 1 Kr. ekstra pr. Dag

§ 6.

Ved Afløsning i Retorthuset i al Almindelighed skal Arbejdsmænd afløse Arbejdsmænd, herfra undtages Afløsning paa Søn- og Helligdage samt under Ferie og Sygdom.

Ved alt Rørledningsarbejde skal der være en faglært Arbejder til Stede, ved faglært Arbejder forstaas ikke alene Smede- og Maskinarbejdere, men tillige disse Arbejdere, som i flere Aar har været beskæftiget ved Rørledningsarbejde.

§ 7.

For Havnevæsenets Folk gælder tillige følgende: Tjærearbejde betales med et Tillæg af 5 Øre i Timen. Havnevæsenet leverer til Arbejdsbrug de nødvendige Træskostøvler samt Olieøj. For Rensning af Kloaker samt for W. C. betales 75 Øre pr. Time. Overarbejde betales med samme Tillæg som foran nævnt.

Ved alt Kloakarbejde udleveres Olieøj og Træskostøvler, ligesom der udleveres det fornødne Værktøj.

§ 8.

Som Ferie- & Pensionsberettiget regnes saadanne Arbejdsmænd at være, som er beskæfti-

gede i Kommunens Tjeneste i mindst 225 Dage af 1 Aar.

Saadanne Arbejdsmænd erholde med fuld Timeløn en aarlig Sommerferie af 6 Hverdage, der saa vidt muligt skal staa i Forbindelse med 2 Søndage, ligeledes erholde saadanne Arbejdsmænd under Sygdoms- og Ulykkestilfælde, naar der fremlægges Lægeattest eller Sygekassekvittering, fuld Timeløn i de første 13 Uger ÷ den Pengehjælp, som Sygekassen eller Ulykkesforsikringen yder. Efter 13 Ugers Forløb erholder den Tilskadekomne Understøttelse i Henhold til Ulykkesforsikringslovens Regler.

§ 9.

Paa Valgdage til Folketinget gives der Fridag fra Kl. 9 Formiddag. Saa fremt den mundtlige Valghandling afskaffes dog først fra Middag, alt under fornødent Hensyn til den daglige Drift, paa disse Dage erholde Arbejderne fuld Timeløn.

Paa kommunale Valgdage samt Valgdage til Landstinget for den almindelige Vælgerklasse kan Arbejdere, som har Valgret, skiftevis faa to Timers Frihed uden Afkortning i Lønnen.

Ønsker Arbejderne fri 1. Maj fra Middag, skal denne Tilladelse gives i saa vid Udstrækning som mulig, for denne Dag erholdes ingen Løn.

Disse Fridage bør ligeledes ordnes ved Forhandling imellem Ledelsen og Tillidsmanden.

§ 10.

Ved Kommunen kan kun beskæftigedes organiserede Arbejdsmænd, som tilhører Dansk Arbejdsmands Forbund.

§ 11.

Kommunens Arbejdere er pligtige til at være

Medlem af en statsanerkendt Sygekasse og at sikre sig den højeste Pengehjælp, der kan faas.

§ 12.

Lønnen i al Almindelighed beregnes som Timeløn saaledes: fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912 50 Øre pr. Time, fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913 52 Øre pr. Time og fra 1. April 1913 55 Øre pr. Time.

Denne Løn er gældende for alle Kommunes Arbejdere, dog for Skovarbejderne kun for disse, som er bosiddende inden for Kommunen.

§ 13.

For alt Arbejde, som Kommunen bortliciterer, betales samme Timeløn som for Kommunes øvrige Arbejdere, for saa vidt der ikke eksisterer anden Overenskomst mellem »Dansk Arbejdsmands Forbund« og Mester-Organisationerne i Aarhus angaaende Arbejde af samme Art.

§ 14.

Lygtetændernes Løn bliver saaledes: fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912 20 Kr. pr. Uge, fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913 22 Kr. pr. Uge, fra 1. April 1913 til Overenskomstens Udløb 24 Kr. pr. Uge.

Distrikterne inddeles efter Ledelsens Skøn dog ikke ud over 75 Lygter i de Distrikter, hvor Lygterne staar tættest og noget mindre i Yderdistrikterne.

Pudsning af Lygterne skal foretages uden Vederlag dog mindst en Gang hver 14. Dag af Halvdelen af Lygtetænderne, de øvrige skal deltage i Netpaasætning eller andet Arbejde, efter Ledelsens Skøn, dog ikke udover 3 Timer daglig. Saa fremt automatiske Lygtetændingsapparater indføres, skal Lygtetænderne saa vidt muligt beskæftiges ved andet Arbejde indenfor Kommunen.

§ 15.

For en Vejlængde af indtil 2 Kilometer for Arbejde, der udføres Syd for Byen fra Hads-herredsvej og Frederikshøj Kro, Nord for Byen fra Skovvangsvej og Vest for Byen fra den projekterede Ringgade, godtgøres $\frac{1}{2}$ Time Morgen og $\frac{1}{2}$ Time Aften, og en Afstand af indtil 4 Kilometer fra ovennævnte Steder godtgøres 1 Time Morgen og 1 Time Aften, af den fastsatte Arbejdstid.

§ 16.

Ansættes en Mand som timelønnet Kontrol eller Formand, betales der ham et dagligt Tillæg af 50 Øre, dog maa han deltage i Arbejdet i den Udstrækning, som den tilsynshavende Ingeniør eller Driftsledelse finder formaalstjenligt.

Den, der udtages til Kontrol, skal fortrinsvis udtages blandt Kommunens Folk, der i flere Aar har arbejdet for Kommunen.

§ 17.

Arbejdsmænd, først og fremmest gifte, der er bosiddende i Aarhus, er Formændene forpligtede til fortrinsvis og saa vidt mulig efter Anciennitet at tage i Arbejde.

§ 18.

Anmodes en Mand om at møde paa Arbejde om Morgen og intet Arbejde faar, tilfalder der ham $\frac{1}{4}$ Dagløn, for saa vidt at Naturforholdene ikke er Skyld deri.

Mindste Betaling for en Mand, der er i Arbejde, er $\frac{1}{2}$ Dagløn.

Ved Besættelsen af faste Pladser i Kommunen skal der særlig tages Hensyn til Arbejdere, der har arbejdet for Kommunen i længere Tid, alt under fornødent Hensyn til Kvalifikation.

§ 19.

Stridigheder, der maatte opstaa mellem Arbejdere og Kommunen, afgøres efter Regler for Behandling af faglig Strid jvnf.: Norm. for faglig Strid af $17/8$ 1908, dog at der, hvis Løsning ikke opnaas ved Mægling i Striden jvnf. § 4 i Reglerne, skal Sagen henvises til Behandling mellem Repræsentanter fra Byraadet og Arbejderne, hvorefter Forhandlingerne fortsættes som § 5 i Reglerne. Der kan ikke etableres Strejke, forinden alle Mæglingsinstanser har været prøvede.

§ 20.

Denne Overenskomst træder i Kraft den 1. April 1911 og er gældende til den 1. Oktober 1914 og kan da opsiges med 3 Maaneders Var- sel, første Gang til Ophør den 1. Oktober 1914.

Det fra Udvalgets Flertal indstillede Forslag til Overenskomst mellem Byraadet og Belysnings- væsenets, Havnens og Vandværkets Haandværkere var saalydende:

§ 1.

Den normale Arbejdstids Længde er 9 Ti- mer fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912, $8\frac{1}{2}$ Time fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913 og derefter 8 Timer daglig.

Den normale Arbejdstid skal i al Alminde- lighed falde imellem 6 Morgen og 6 Aften.

Overarbejde, Søn- og Helligdagsarbejde ind- skrænkes til det mindst mulige.

§ 2.

Overarbejde i de første 3 Timer efter den normale Arbejdstids Ophør betales med 50 % Tillæg, derefter og indtil den normale Arbejds- tids Begyndelse betales med 100 % Tillæg.

Arbejde paa Søn- og Helligdage betales med 100 % Tillæg.

§ 3.

Haandværkere og ligestillede indenfor Belysningsvæsenet og andre Steder, hvor mindst 5 Haandværkere er beskæftigede, vælger af deres Midte en Tillidsmand, som er forpligtet til at forebringe deres Klager og Henstillinger og føre deres Forhandlinger overfor Ledelsen, dog kun for saa vidt den enkelte Arbejder ikke selv kan ordne sine Forhold.

§ 4.

Akkordarbejde kan indføres efter Forhandling imellem Ledelsen og Haandværkernes Tillidsmand.

Kan Enighed om Akkord ikke opnaas, skal Arbejdet udføres paa Timeløn.

Ved alt Akkordarbejde er Timelønnen garanteret.

§ 5.

Ved Afløsning i Retorthuset i al Almindelighed skal Haandværkere afløse Haandværkere.

Ved alt Rørledningsarbejde skal der være en faglært Arbejder til Stede, ved faglært Arbejder forstaas ikke alene Smede- og Maskinarbejdere, men tillige de Arbejdere, som i flere Aar har været beskæftigede ved Rørledningsarbejde.

§ 6.

Ved Kommunen kan kun beskæftiges organiserede Haandværkere.

Ved organiserede Haandværkere forstaas Haandværkere, som er Medlem af en Organisation, der staar under de samvirkende Fagforbund eller Fællesorganisationen i Aarhus.

§ 7.

Kommunens Haandværkere er pligtige til at være Medlem af en statsanerkendt Sygekasse og at sikre sig den højeste Pengehjælp, der kan faas.

I Sygdom og Ulykkestilfælde betales, naar der fremlægges Lægeattest eller Sygekassekvittering, fuld Timeløn i de første 13 Uger ÷ den Pengehjælp, som Sygekassen og Ulykkesforsikringen yder.

Efter 13 Ugers Forløb erholder den Tilskadekomne Understøttelse efter Ulykkesforsikrings Lovens Regler.

§ 8.

Lønnen for Haandværkere beregnes i al Almindelighed som Timeløn saaledes: fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912 58 Øre pr. Time, fra 1. April 1912 til 31. Marts 1913 61 Øre pr. Time og fra 1. April 1913 65 Øre pr. Time.

§ 9.

For Blylodning betales 1 Kr. ekstra pr. Dag. Ved særlig snavset Arbejde, hvor Kommunens Overtrækstøj benyttes, har Arbejderne Ret til at vadske sig 15 Minutter før Arbejdets Ophør.

§ 10.

Alle fastansatte Haandværkere, der har været beskæftigede mindst 225 Dage i Kommunens Tjeneste, erholde en Sommerferie af mindst 6 Hverdage med fuld Lønning, saa vidt muligt i Forbindelse med 2 Søndage.

§ 11.

Paa Valgdage til Folketinget gives der Fridag fra Kl. 9 Formiddag. Saa fremt den mundtlige Valghandling afskaffes dog først fra Middag, alt under fornødent Hensyn til den daglige Drift, paa disse Dage erholde Arbejderne fuld Timeløn.

Paa kommunale Valgdage samt Valgdage til Landstinget for den almindelige Vælgerklasse kan Arbejderne, som har Valgret, skiftevis faa to Timers Frihed uden Afkortning i Lønnen.

Ønsker Arbejderne fri 1. Maj fra Middag, skal denne Tilladelse gives i saa vid Udstrækning som mulig, for Frihed denne Dag erholdes ingen Løn.

Disse Fridage bør ligeledes ordnes ved Forhandling imellem Ledelsen og Tillidsmanden.

§ 12.

Ved Afskedigelser, paa Grund af Mangel paa Arbejde, skal saa vidt muligt først afskediges de Haandværkere, der sidst er antagne i Kommunens Tjeneste.

En Haandværker, der er afskediget af for nævnte Grund, har, naar der atter er Brug for hans Arbejdskraft, fortrinsvis Ret til at blive antaget.

§ 13.

Denne Overenskomst træder i Kraft den 1. April 1911 og er gældende til 1. Oktober 1914, kan da opsiges med 3 Maaneders Varsel, første Gang til Ophør den 1. Oktober 1914.

Det fra Udvalgets Mindretal indstillede Forslag til Overenskomst mellem Byraadet og »De kommunale Arbejdsmænds Fagforening« var saalydende:

§ 1.

Den almindelige Arbejdstid for kommunale Arbejdere er 9½ Time daglig i Maanederne Marts—Oktober, og for Maanederne November—Februar 9 Timer, der efter de respektive Udvalgs Bestemmelse henlægges til Tiden mellem 6 Morgen og 6 Aften.

For Brolægningsvæsenets Arbejdere er den almindelige Arbejdstid ligeledes 9½ Time i Maanederne Marts—Oktober, for Maanederne November og Februar 9 Timer og for Maanederne December og Januar 8 Timer.

Havnens Arbejdstid er 9½ Time i Maanederne Marts—Oktober og 8 Timer i Maanederne November—Februar.

§ 2.

Alt Overarbejde betales med et Tillæg af 33½ % indtil Kl. 9 Aften. Natarbejde, Søn- og Helligdagsarbejde betales med et Tillæg af 67 %.

§ 3.

Der forbeholdes Udvalget eller Ledelsen Ret til i særlige Tilfælde at antage mindre arbejdsføre Folk til en mindre Timeløn.

§ 4.

Akkordarbejde kan udføres i den Udstrækning, som Ledelsen bestemmer.

§ 5.

Retorthusarbejdere lønnes som hidtil med Kr. 30.30 ugentlig eller 63⅓ Øre pr. Time.

Til Retorthusarbejdere henregnes: Fyrbødere, Kultrillere, Kokestrillere, Retortrensere, Maskinpassere og Rørrensere. Arbejdstiden for Retorthusarbejdere, Maskinpasseren i Vandgasværket og Amoniakkogeren er 8 Timer. Hvor Arbejdstiden er 8 Timer med kontinuerlig Drift, betales intet Tillæg for Natarbejde, hvorimod der for Helligdagsarbejde betales et Tillæg af 67 %. Retorthusarbejderne, der paa Maskinassistenternes Fridage gør Tjeneste som Maskinførere, lønnes med Kr. 5,55 for en Hverdags Vagt og Kr. 8.80 for en Helligdags Vagt.

Ligestillet i Lønning med Retorthusarbejdere

er Maskinpasseren i Vandgasværket og Amoniak-kogeren.

For Arbejde i Kulgaarden og for Rensning af Tjæreledninger samt for Pasning og Rensning af Tjærecentrifugen betales et Tillæg af 5 Øre pr. Time til den for Pladsarbejdere gældende Timeløn.

§ 6.

Til Afløsning af Maskinassistenterne i Retorthuset paa de reglementerede Fridage eller under Sygdomsforfald anvendes dels Formænd dels Maskinarbejdere og Retorthusarbejdere.

§ 7.

For Rensning af Kloaker og W. C. betales en Timeløn af 75 Øre.

For Havnevæsenets Folk gælder tillige følgende: Tjærearbejde betales med et Tillæg af 5 Øre i Timen. Havnevæsenet leverer de til Arbejdsbrug nødvendige Træskostøvler samt Olietøj.

§ 8.

Timelønnede Folk, der i 1 Aar har haft Arbejde for Kommunen i mindst 250 Dage, betragtes som faste Folk og er berettiget til en Sommerferie paa 6 Hverdage i Forbindelse med 1 Søndag med fuld Lønning.

§ 9.

Dagen for Folketingsvalg betragtes ikke som Helligdag, men der gives, saalænge den nuværende Ordning med mundtlig Valghandling er gældende, Fridag uden Lønning fra Kl. 9 Formiddag i saa stor Udstrækning, som Driften tillader det. Paa Valgdage til Landstinget og Byraadet kan der mod Afkortning i Lønningen gives Arbejderne skiftevis Frihed i indtil 2 Timer.

§ 10.

Arbejdsmænd, der søger Beskæftigelse ved Kommunen, skal være organiserede Folk.

§ 11.

Arbejdere, der komme til Skade i Kommunens Tjeneste, har Ret til at faa fuld Lønning med Fradrag af Sygekassehjælpen i de første 13 Uger, medens der, efter Udløbet af de 13 Uger, forholdes efter Ulykkesforsikrings Lovens Regler.

§ 12.

Pladsarbejdere lønnes i de Maaneder, hvor der arbejdes i 9½ Time, med en Timeløn af 43 Øre, og i de Maaneder, hvor der arbejdes i 9 Timer, med en Timeløn af 45 Øre. Arbejdere ved Brolægningsvæsenet, Vandværket, Havnen og andre kommunale Institutioner — med Undtagelse af Skovene — lønnes lig Pladsarbejdere.

Faste Arbejdere lønnes i de Maaneder, hvor der arbejdes i 9½ Time, med en Timeløn af 43 Øre, og i de Maaneder, hvor der arbejdes i 9 Timer, med en Timeløn af 45 Øre. I de Maaneder, hvor der kun arbejdes 8 Timer, er Timelønnen 49 Øre.

Løse Arbejdere lønnes i de Maaneder, hvor der arbejdes 9½ Time, med 47 Øre, og i de Maaneder, hvor der arbejdes 9 Timer eller derunder, med en Timeløn af 50 Øre.

§ 13.

For Beton- og Kloakarbejde, som Kommunen bortliciterer, betales samme Timeløn som for Kommunens øvrige Arbejder, for saa vidt der ikke eksisterer anden Overenskomst mellem »Dansk Arbejdsmands Forbund« og Mester Or-

ganisationerne i Aarhus angaaende Arbejde af samme Art.

§ 14.

Lygtetændere lønnes med 2 Kr. pr. Dag. For Pudsning, der foretages hver anden Uge, betales 7 Øre pr. Lygte. Tøning af Lygter betales med 45 Øre pr. Time. Der tilstaas hver Lygtetænder en Fridag hver 3. Uge uden Afkortning i Lønnen.

§ 15.

For Arbejde, hvor Arbejdspladsen Syd for Byen ligger indtil 2 Kilometer fra Hads Herreds Vejen, Nord for Byen fra Skovvangsvej og Vest for Byen fra den projekterede Ringgade, godtgøres $\frac{1}{2}$ Time Morgen og $\frac{1}{2}$ Time Aften, og for en Afstand fra ovennævnte Steder af mellem 2 og 4 Kilometer godtgøres 1 Time Morgen og 1 Time Aften af den fastsatte Arbejdstid.

Ansættes en Mand som timelønnet Kontrol, betales der ham, under Forudsætning af at han deltager i det paagældende Arbejde, et dagligt Løntillæg af 50 Øre. Den, der udtages til Kontrol, skal fortrinsvis udtages blandt Kommunens Folk, der i flere Aar har arbejdet for Kommunen.

Arbejdsmænd, der er gifte og bosiddende indenfor Aarhus Bygrænse, er Formanden forpligtet til fortrinsvis at tage i Arbejde.

Anmodes en Mand om at møde paa Arbejde om Morgenen og intet Arbejde faar, tilfalder der ham $\frac{1}{4}$ Dagløn, dog ikke, hvis Vejrforholdene lægger Hindringer i Vejen for Arbejdets Fremme. Ved Besættelse af faste Pladser i Kommunen bør der særlig tages Hensyn til Arbejdere, der har arbejdet for Kommunen i længere Tid.

§ 16.

Stridigheder, der maatte opstaa mellem Arbejdere og Kommunen, afgøres efter Regler for Behandling af faglig Strid jvfr. Norm for faglig Strid af $17/8$ 1908, dog at der, hvis Løsning ikke opnaas ved Mægling i Striden jfr. § 4 i Reglerne, skal Sagen henvises til Behandling mellem Repræsentanter fra Byraadet og Arbejderne, hvorefter fortsættes som § 5 i Reglerne. Der kan ikke etableres Strejke, forinden alle Mæglings Instanser har været prøvet.

§ 17.

Overenskomsten varer i 4 Aar og 8 Maaneder og kan opsiges med 3 Maaneders Varsel, første Gang til Ophør den 1. Januar 1916.

Det fra Udvalgets Mindretal indstillede Forslag til Overenskomst mellem Byraadet og Belysningsvæsenets, Havnens og Vandværkets Haandværkere var saalydende:

§ 1.

Den normale Arbejdstid i Maanederne Marts—Oktober er $9\frac{1}{2}$ Time og i Maanederne November—Februar 9 Timer, der efter de respektive Udvalgs Bestemmelse henlægges til Tiden fra 6 Morgen til 6 Aften.

Brolægningsvæsenets Arbejdstid er $9\frac{1}{2}$ Time i Maanederne Marts—Oktober, for Maanederne November og Februar 9 Timer og for Maanederne December og Januar 8 Timer.

Havnens Arbejdstid er $9\frac{1}{2}$ Time i Maanederne Marts—Oktober og 8 Timer i Maanederne November—Februar.

§ 2.

For Overarbejde til 9 Aften betales 50 % Tillæg, øvrigt Overarbejde, Søn- og Helligdags-

arbejde betales med 100 % Tillæg. For Blylodning betales 1 Kr. ekstra pr. Dag.

§ 3.

Enhver Haandværker, der har arbejdet for Kommunen 1 Aar, og i dette Tidsrum arbejdet mindst 250 Dage, er berettiget til en samlet Ferie paa 6 Hverdage med fuld Løn.

§ 4.

Valg til Folketinget betragtes ikke som Helligdag, men der gives, saalænge den nuværende Ordning med mundtlig Valghandling gælder, fri fra 9 Formiddag i saa stor Udstrækning som muligt.

Det samme gælder 1. Maj fra Kl. 12 Middag.

Paa Valgdage til Landstinget og Byraadet kan der mod Afkortning i Lønningen gives Arbejderne skiftevis Frihed i indtil 2 Timer.

§ 5.

Til Afløsning af Maskinassistenterne paa de reglementerede Fridrage eller under Sygdomsforfald anvendes dels Formænd dels Maskinarbejdere og Retorthusarbejdere; Maskinarbejdere lønnes for denne Tjeneste med Kr. 7.00 for en Hverdagsvagt og Kr. 8,80 for en Helligdagsvagt.

§ 6.

Ved Kommunen kan kun antages organiserede Arbejdere.

§ 7.

Haandværkere, der kommer til Skade i Kommunens Tjeneste, har Ret til at faa fuld Løn med Fradrag af Sygekassehjælp i de første 13 Uger, medens der efter Udløbet af de 13 Uger forholdes efter Ulykkesforsikrings Lovens Reglement.

§ 8.

Alle Haandværkere med Undtagelse af Maskinarbejder Carl Jensen og Tømrer A. Jensen ved Belysningsvæsenet, hvilke lønnes med henholdsvis 150 og 100 Kr. pr. Maaned, er time-lønnede.

Maskinarbejdere, Smede, Murere, Tømrere og Malere betales med henholdsvis 55 og 57 Øre pr. Time, alt efter om de arbejder 9½ eller 9 Timer daglig.

§ 9.

Overenskomsten varer i 4 Aar og 8 Maaneder og kan opsiges med 3 Maaneders Varsel, første Gang til Ophør 1. Januar 1916.

§ 10.

Angaaende Disharmonier, der maatte opstaa mellem Haandværkere og Kommunen, maa der træffes særlige Forholdsregler.

Fra Lønudvalget forelaa endvidere følgende Meddelelse angaaende Merudgiften ved Gennemførelsen af Forslagene:

»Merudgiften til Lønninger vil ved Gennemførelse af hoslagte af Lønudvalgets Flertal vedtagne Forslag til Overenskomst med »De kommunale Arbejdsmænds Fagforening« og Kommunens timelønnende Haandværkere andrage for 1911—12 ca. 51700 Kr., der fordeler sig saaledes:

Vej- og Kloakvæsenet	ca. 10500 Kr.
Vandværket	» 4500 »
Belysningsvæsenet	» 22500 »
Skovene	» 3200 »
Havnen	» 1100 »

51700 Kr.

Efter Mindretalsindstillingen vil Merudgiften til Lønninger andrage for 1911—12:

Belysningsvæsenet.....	ca.	7500	Kr.
Havnen	»	3375	»
Brolægningsvæsenet	»	6125	»
			17000 Kr.

Samuel sen gennemgik først den almindelige Indstilling, saaledes som den ovenfor er aftrykt, og derefter Merudgiften efter Flertallets Forslag. Han bemærkede herunder, at Merudgiften efter de oprindeligt opstillede Krav vilde være blevet 174000 Kr., men at Arbejderne alligevel forhaabentlig vilde være tilfreds med Flertallets Forslag. Merudgiften efter dette var vel ret stor, men der syntes dog god Grund til at gaa med til den, da den angik dem, der var lavest nede i Løn, og da Embeds- og Bestillingsmændene ved Lønregulativet havde faaet deres Lønforhold forandret. Foruden en lille Lønforhøjelse, var der ogsaa Forslag om en Forkortelse af Arbejdstiden. Kravet havde oprindelig været en Arbejdstid paa 8 Timer og en Maanedsløn for Haandværkere paa 150 Kr. Hele Udvalget havde været enigt om at forkorte Arbejdstiden noget, men at man ikke kunde indgaa paa at give Maanedsløn, da man derved vilde binde sig til en Del Folk, som man til Tider kunde blive nødt til at afskedige. Han gennemgik dernæst begge Forslag angaaende Arbejdstidens Længde og fremhævede herunder, at der baade for Flertallet og for Mindretallet her laa et Princip til Grund for Forslagene. For ham selv vilde det have været unaturligt, om han ikke var gaaet med til Flertallets Forslag, da han allerede i 1903 i Belysningsudvalget havde stillet Forslag om en kortere Arbejdstid. At man ikke straks kunde gaa over til en 8 Timers Arbejdsdag, skyldtes de økono-

niske Forhold. Han omtalte dernæst Tillæget for Haandværkernes Søn- og Helligdagsarbejde og den ny Bestemmelse om Indførelse af Systemet med en Tillidsmand, hvor mindst 5 Mand var beskæftiget. Tillidsmanden skulde vælges af Arbejderne selv og paa deres Vegne forhandle med Arbejdslederen om de forskellige Forhold. Denne Ordning vilde efter Talerens Mening skabe mere tilfredshed paa Arbejdspladserne og bedre Forhold for Udvalgene. Hele Udvalget var enigt om at hævde, at alle Arbejderne skulde være organiserede og derved ved at være Medlemmer af Arbejdsløshedskasserne have Pligt til at støtte deres mindre godt stillede Kolleger. Ligeledes havde Udvalget været enigt om, at det var enhver Arbejders Pligt at være Medlem af en statsanerkendt Sygekasse. Efter Overenskomsternes Vedtagelse kunde man derfor nedlægge den kommunale Sygekasse for alle de Medlemmers Vedkommende, der kunde blive Medlem af en statsanerkendt Sygekasse. Udvalgets Flertal mente endvidere, at Arbejderne under Sygdom burde have fuld Løn, idet man ikke havde Lov til at mistænke de timelønnende Folk mere end de maanedslønnede, som fik fuld Løn i Sygdomstilfælde. Taleren omtalte dernæst Flertallets Forslag med Hensyn til Haandværkernes Timebetaling og pegede paa, at Ugelønnen derefter kun vilde blive ca. 31 Kr., hvilket ikke var mere, end der blev tjent mange Steder i den private Industri. Endvidere omtalte han Flertallets Forslag med Hensyn til Frihed paa Valgdage og bemærkede herved, at man ikke havde ment det rigtigt at imødekomme Kravet om Frihed den 1. Maj, da man ansaa det for rigtigt, at de kommunale Arbejdere ligesaavel som alle andre Arbejdere maatte ofre de Timer, det

var nødvendigt for at deltage i Dagens Demonstration. Da det var uheldigt, at Overenskomsten udløb til en 1. April, altsaa lige ved Lægningen af Budgettet, foreslog Flertallet, at den ny Overenskomst skulde gælde i 3½ Aar og altsaa udløb til 1. Oktober 1914. Taleren gik derefter over til at omtale Overenskomsten med Arbejdsmændene og fremhævede herunder særlig Bestemmelsen i § 8, hvorefter Dagetalen for at regnes som fast Arbejder foresloges nedsat fra 250 Dage til 225 Dage. Da man var blevet enige om at se at komme bort fra, at faste og løse Arbejdere lønnes forskelligt, hvilket til Tider havde voldet adskillige Bryderier og ogsaa nogen Misundelse blandt Arbejderne, vilde Bestemmelsen vel imidlertid ikke faa synderlig stor Betydning. Han omtalte dernæst Flertallets Forslag angaaende Arbejdernes Timeløn og bemærkede, at der maaske var et svagt Punkt i Bestemmelserne for udbudt Arbejde. Han skulde dog i den Henseende ganske overlade til Formanden som Jurist at afgøre, om Ordlyden af § 13 var tilstrækkelig. Med Hensyn til Lygtetænderne havde der været nogen Vanskelighed, idet en Del af disse var opslidte i den private Industri, inden de kom i Kommunens Tjeneste, og saaledes ikke fuldt arbejdsdygtigt. De havde imidlertid stillet Krav om at lønnes som de andre Arbejdsmænd, og Flertallet indstillede at lønne dem med henholdsvis 20 Kr., 22 Kr. og 24 Kr. om Ugen i tre Aar. Det derved opnaaede Tillæg var tilsyneladende ret stort, da de nu kun havde 12 Kr. 60 Øre + Betaling for Lygternes Pudsning, ialt godt 14 Kr. om Ugen, men Forøgelsen var ogsaa kun tilsyneladende stort, idet man stillede som Betingelse, at den ene Halvdel af dem skulde pudse Lygterne

og den anden Halvdel deltage i forskelligt Arbejde saasom Paasætningen af Net. Desuden havde man tænkt at gøre Lygtetændernes Distrikter større, ligesom der i Overenskomsten var aabnet Belysningsvæsenet Adgang til Automattænding. For Fremtiden vilde det endelig blive naturligt kun at ansætte Folk, der ikke var over den Alder, 40—43 Aar, man ellers satte som Maksimum ved Funktionærers Ansættelse. Sluttelig anbefalede han Flertallets Forslag til de to Overenskomster.

Møller udtalte, at Udvalgets Arbejde maatte gaa ud paa at undersøge, hvorledes Byens Arbejdere blev lønnet i Forhold til andre Kommuner Arbejdere og til Arbejdere i private Erhverv. Det vilde nemlig være uretfærdigt, om Byens Arbejdere skulde lønnes ganske betydeligt bedre end Arbejderne i de private Virksomheder. Taleren vilde med Glæde være med til, at Kommunen skulde være en god Arbejdsgiver, men han kunde ikke gaa med til at stille dens Arbejdere ganske betydeligt bedre end andre. Et andet Hensyn var desuden Byens finansielle Stilling. Man kunde nok sige, at Skatteyderne var anstrengte, saa en uberettiget Forhøjelse af Skatteprocenten burde undgaas. Det var Talerens Overbevisning, at der kun kunde have været opnaaet Enighed i Udvalget derved, at den ene overbød den anden, og da Hr. Magnus Nielsen og Taleren ikke havde villet være med dertil, fremkom de med en Mindretalsindstilling. Denne havde Raadets Medlemmer formentlig set, saa han skulde kun omtale enkelte af dens Paragraffer og sammenligne dem med Flertallets Forslag samt med Forholdene i andre Byer og i private Erhverv. Medens Flertallet forlangte Arbejdstiden nedsat til først 9 Timer og senere til $8\frac{1}{2}$ og 8 Timer, var den i Randers, Aalborg, Odense

og Horsens 10 Timer, i Frederiksberg 9½ Time og i København ved Vej- og Kloakvæsenet 9½ Time. I Odense og Aalborg var der desuden fornylig truffet Overenskomst med »Dansk Arbejdsmandsforbund« paa samme Grundlag. Flertallet havde altsaa stillet Forslag om en Arbejdstid, der var betydelig kortere end i andre Byer og de fleste private Erhverv. At Arbejderne ikke vilde modtage Mindretallets Forslag om 9½ Time, sagde sig selv, naar der samtidigt fremkom et saadant Overbud. Flertallets Forslag om at betale Overarbejde med 50 % og 100 % Tillæg vilde sikkert volde Vanskeligheder ved Entrepriser, idet private Entreprenører næppe vilde være bundet til en saadan Overpris eller faa Lov af deres Organisation til at betale den. Desuden vilde Kommunens Entreprenørarbejder blive betydeligt fordyret ved denne Bestemmelse. I Aalborg var der endelig for ganske nylig sluttet Overenskomst om 50 % Tillæg for Overarbejde om Søndagen. Det syntes Mindretallet ganske overflødigt, at Arbejderne skulde have en Tillidsmand, naar der var 5 Mand paa en Arbejdsplads, og det havde derfor indsat en Paragraf om, at Udvalgene skulde have Ret til i særlige Tilfælde at antage mindre arbejdsdygtige Folk til en mindre Timeløn. Efter Flertallets § 3 vilde Konsekvensen blive, at Kommunen enten maatte beholde de gamle, mindre arbejdsdygtige Folk til fuld Løn eller ogsaa afskedige dem. Efter Flertallets Affattelse af § 4 vilde alt Akkordarbejde være udelukket, skønt Akkord efter Talerens Mening var den mest retfærdige Form, da der efter den blev betalt for det Arbejde, der blev udført. Flittige og dygtige Arbejdere vilde være bedst tjent med at arbejde, efter Akkord. Han ønskede at spørge Flertallet, hvad der mentes med sidste Punktum i § 4:

»Ved alt Akkordarbejde er Timeløn garanteret«. Hvis denne Bestemmelse skulde betyde, at Arbejderne fik lige meget, enten de havde Akkord eller ej, saa var der ikke megen Respekt for en indgaaet Overenskomst. Angaaende Arbejdet i Retorthuset vilde der mulig blive truffet en Ordning, hvorefter Kommunen kunde spare en Del; skønt der ikke kunde siges noget derom nu, havde Flertallet sikkert alligevel regnet med denne eventuelle Besparelse, idet det havde regnet med et Fradrag paa 5000 Kr. Slutningen af § 5 i Flertallets Affattelse syntes uheldig, idet man efter den vilde tage det egentlige Ansvar fra Ledelsen, saaledes at Udvalgene fik forøget Arbejde. Efter de nugældende Regler skulde en Arbejdsmand arbejde 250 Dage af et Aar i Kommunens Tjeneste for at regnes for fast Arbejder. Flertallet foreslog imidlertid nu Tallet sat ned til 225 Dage. Dette var naturligvis rart nok for Arbejderne, men om det vilde være heldigt for Kommunen, var noget andet. Bestemmelsen om, at Arbejderne skulde have fri paa Valgdage med fuld Løn, vilde sikkert skabe Misfornøjelse hos alle de mange, der ikke kunde opnaa en saadan Begunstigelse. Mindretallet skulde dog ikke have noget imod at gaa med til denne Indrømmelse, hvis det kunde hjælpe til bedre Enighed paa andre Punkter. Mindretallet kunde tiltræde, at Arbejdsmændene under Kommunen som hidtil skulde være organiserede, men naar Flertallet forlangte, at de skulde staa under de samvirkende Fagforbund, kunde Flertallet ikke følge med. De kommunale Arbejdere kunde jo saa lige saa vel som andre gøre Strejke, men Kommunen kunde ikke saaledes som en privat Arbejdsgiver staa i nogen Organisation og vilde altsaa være ret værgeløs. Mindretallet havde intet imod,

at Arbejderne stod under de samvirkende Fagforbund, men det burde være en frivillig Sag, saa Taleren skulde anbefale Mindretallets Affattelse af § 10, hvori der kun forlangtes, at Arbejderne skulde være organiserede Folk. I § 11 indstillede Mindretallet at give tilskadekomne Arbejdere fuld Løn med Fradrag af Sygekassehjælpen. Udvalgets Flertal vilde imidlertid ogsaa under almindelig Sygdom give fuld Løn i 13 Uger. Skulde denne Post blive vedtaget, kunde Taleren tænke sig det nødvendigt, at Folk, der ønskede at antages, maatte møde med Lægeattest. I hvert Fald vilde det sikkert blive en ret betydelig Udgift for Kommunen, og Sygeudgifterne vilde ikke blive mindre. Naar Hr. Samuelson til Støtte for Flertallets Forslag om at sætte Timelønnen til 50, 52 og 55 Øre ånførte, at Arbejderne var langt nede i Løn, var dette ikke ganske rigtigt, da de her var lige saa højt oppe som i nogen anden Provinsby. I Odense var Timelønnen saaledes gennemsnitlig 39 Øre, i Aalborg 39 Øre for løse og 40 Øre for faste Folk, i Randers 40 Øre, i Frederiksberg 42 Øre og i København 47 Øre for Jord- og Kloakarbejdere. De bedst lønnede i private Erhverv, Murarbejdsmændene havde i Aalborg og Randers 39 Øre og i Aarhus 42 Øre, og i Jernindustrien var der nylig sluttet Overenskomst om 35 Øre. Man bød altsaa her over 25 % mere, end der blev givet i Odense, Aalborg og Randers, og 20 % over, hvad der blev givet i Frederiksberg, foruden at de kommunale Arbejdere havde forskellige andre Goder som Sommerferie med fuld Løn og Pension. Naar Mindretallet derfor indstillede at give 43, 45 og 49 Øre, altsaa 7 % mere end i Aalborg, Odense og Randers, havde det strakt sig saa langt, det fandt forsvarligt. Det var ikke vanskeligt at være

godgørende med andres Penge, i dette Tilfælde Skatteydernes, men man maatte huske, at de daarligst stillede af Byens Borgere kom med til at betale. At Arbejderne modtog det bedste Tilbud, var selvfølgelig, men om det var den bedste Administration af Borgernes Penge, var noget andet. Under denne Bestemmelse var Skovarbejderne, der hidtil havde haft 37 Øre i Timen, taget med, dog kun forsaavidt de boede i Kommunen, skønt de aller fleste hidtil havde arbejdet efter Akkord, og skønt Skovrider Pries mente, at det vilde være meget vanskeligt at indføre Timeløn. Det mest mærkelige var dog, at de, der boede i Skaade og andre Steder udenfor Bygrænsen, kun skulde have 37 Øre, da man ved at gøre denne Forskel kun vilde opnaa at skabe Misfornøjelse. Efter Flertallets Forslag vilde Merudgiften til Lygtetænderne blive ca. 4000 Kr. Denne Udgift saa Mindretallet ingen Grund til at gaa med til, da Halvdelen af Lygtetænderne var ældre og delvis uarbejdsdygtige Folk, som Kommunen ikke havde haft fra unge af. Naar Mindretallet foreslog 2 Kr. om Dagen plus Betaling for Pudsning af Lygterne, maatte det synes en god Betaling for det Arbejde. At give 20, 22 og 24 Kr. pr. Uge, saaledes som Flertallet foreslog, forekom Taleren i hvert Fald at være noget at misbruge Kommunens Penge. I Aalborg var Betalingen efter den ny Overenskomst 11 Kr. 30 Øre pr. Uge plus Betaling for Pudsningen. At Flertallet saa ved Siden af forlangte andet Arbejde af Lygtetænderne, betød ikke meget, da man intet Arbejde havde til dem. Taleren omtalte derefter kortelig Overenskomsten med Haandværkerne og paaviste herunder, at Lønnen for disse efter Flertallets Forslag vilde blive betydeligt højere end i andre Byer og 25 % mere end

hos private Arbejdsgivere, skønt Lønnen hos disse sidste blev bragt en Del op ved Akkord. — Taleren omtalte dernæst Forhandlingernes Forløb. Mindretallet var fremkommet med et Forslag, som det fandt fuldt forsvarligt, men Flertallet indstillede betydeligt højere Priser. Hvis der havde været rigtig Mening i det, havde man først forhandlet om Mindretallets Forslag; dette var imidlertid ikke sket, idet Flertallets Forslag var blevet oplæst umiddelbart efter Mindretallets. Grunden til, at der ikke var blevet forhandlet om dette først, kunde Taleren tænke sig, var, at Arbejderne mulig delvis vilde have akcepteret det. Han ønskede at spørge Flertallet, om det vilde have forhandlet paa samme Maade, hvis det skulde have forhandlet for egen Regning. Flertallet maatte vist noget have glemt, at det var Kommunens Repræsentanter og først og fremmest havde Pligt til at varetage dens Interesse. Naar man i andre Byer saa Aarhus gaa med til en saa betydelig Stigning, vilde man tro, at her var helt ideelle Forhold, og en Masse Arbejdere vilde søge hertil, uden at man havde Arbejde til dem. Desuden vilde man ved at betale saa meget mere end andre Steder ogsaa vanskeliggøre Forholdene for de private Arbejdsgivere og derved skade Erhvervslivet. Den opstillede Beregning af Udgifterne var i nogen Grad kalkulatorisk, og Taleren var overbevist om, at Merudgiften efter Flertallets Forslag vilde blive ca. 55000 og ikke 52000 Kr. Udgiften til Skovarbejderne vilde saaledes snarere blive forøget med 4500 Kr. end med 3200 Kr., ligesom ogsaa Merudgiften til Belysningsvæsenet vilde blive 23500 Kr. og ikke 22500 Kr. I 1912—13 vilde Merudgiften blive ca. 75000 Kr. og i 1913—14 ca. 88900 Kr., for de tre Aar ialt godt og vel 214000 Kr., og der kunde godt komme mere til, idet man kunde ri-

sikere, at Overenskomsten med Renovationsentreprenøren kunde blive opsagt. En Del vilde der ogsaa komme til udenfor Budgettet, saa Merudgiften skulde nok i de tre Aar blive over 252000 Kr. Merudgiften efter Mindretallets Forslag var beregnet at blive 17000 Kr. i Aar, men vilde sandsynligvis kun blive 14000 Kr. I de tre Aar ialt 42000 Kr. Forskellen paa Flertallets og Mindretallets Forslag var altsaa for de tre Aar ikke mindre end 210000 Kr. — Under Budgetbehandlingen havde Hr. Simonsen udtalt Haabet om, at de kommunale Arbejdere maatte faa en klækkelig Forhøjelse. Denne Spaadom syntes nu ganske at gaa i Opfyldelse. Efter Talerens Mening havde Socialdemokraterne i Øjeblikket Flertal i Byraadet, fordi de hidtil havde ført en maadeholden Kommunalpolitik, men det var hans Overbevisning, at det, hvis de gennemførte Flertallets Forslag uden Ændringer, vilde blive et meget stort Spørgsmaal, om de efter næste Valg vilde have Flertal. Forretningsfører Hansen havde ladet sig forstaa med, at han ansaa Forhøjelsen i Aalborg for ret klækkelig, saa det var Talerens Overbevisning, at de sidste 2 Øre havde været ganske overflødige. Naar Arbejderne i Aalborg var tilfreds med 40 Øre, og de her kunde faa 48 Øre, vilde det ikke være tænkeligt, at Arbejdsmandsforbundet skulde tillade en Strejke for de 2 sidste Øres Skyld. Sluttelig anbefalede Taleren Mindretallets Forslag, som han fandt forsvarligt i alle Henseender.

Formanden gjorde opmærksom paa, at Sagen ifølge Forretningsordenen skulde til to Behandlinger, og at det i og for sig ogsaa vilde være behageligt, om den kunde komme i Budgetudvalget, saaledes at dette kunde faa Lejlighed til at skønne over dens finansielle Betydning. Man var imid-

lertid nu inde i et nyt Regnskabsaar, men Ligningen skulde afsluttes, saa han vilde alligevel foreslaa, at Sagen mellem 1. og 2. Behandling blev henvist til Budgetudvalget for at faa afgjort, under hvilken Form Beløbet kunde indføres i Budgettet. Som Formand for Budgetudvalget vilde han dog allerede nu knytte nogle Bemærkninger til Sagen. Det forekom ham nemlig, at den Begivenhed, man stod overfor, vilde være ret afgørende i det kommunale Liv, idet det var første Gang, man saa den fulde Konsekvens af et socialdemokratisk Flertal her i Landet. Man havde ganske vist før set Socialdemokraterne stemme som Parti for en Anskuelse eller for Personer, hvad der intet var at sige til, men her mødte man antagelig en Beslutning, der paa det faglige Omraade stillede Flertallet i Spidsen for Arbejdernes Organisation. Et Byraad var paa Forhaand ret ilde stedt, naar det drejede sig om Lønforbedringer fra Kommunens Arbejderes Side, idet Arbejderne havde deres store stærke Fagforeninger, hvorimod Kommunen var ret værgeløs, da den ikke kunde indmelde sig i en Arbejdsgiverforening, og de kommunale Formaal ikke kunde tilsidesættes. Kommunen var altsaa i en saadan Situation forhindret i at bruge de Magtmidler, som de andre havde. Dette burde føre til, at Forholdet mellem Kommunen og dens Arbejdere blev anderledes end i private Virksomheder. Paa den ene Side burde Arbejderne fraskrive sig Retten til at strejke, og paa den anden Side maatte Kommunen give dem en bedre Stilling end andre Arbejdere. Saaledes var Forholdet imidlertid ikke. Spørgsmaalet var altsaa, om de Arbejdere, der varetog Samfundets daglige Liv, ikke burde stilles anderledes end andre. Som Forholdene imidlertid var, paahvilede

der Kommunens Repræsentanter en særlig Pligt til at staa paa Kommunens Side. Til en Kontrakts Tilblivelse hørte der to Parter, hvis Interesser maatte brydes, til de begge saa deres Fordel varetaget ved den endelige Kontrakt. I dette Tiltælde havde Udvalgets Flertal næppe sat Kommunens Interesser op mod Arbejdernes. Der havde i Virkeligheden ikke fundet nogen egentlig Kontraktforhandling Sted, den ene Part havde svigtet, og hvis Flertallets Forslag blev vedtaget, var det ikke Indgaaelse af en Overenskomst, men en ensidig Fastsættelse af Lønnen i Partiets Interesse, hvad man ikke havde Lov til. Dette var stærke Ord, men at de ikke var for stærke, syntes klart at fremgaa af Tallene i Forslaget og af Hr. Møllers Udvikling af, hvorledes Forhandlingerne var foregaaet. Taleren havde Lyst til at spørge Flertallet, hvorfor det egentlig var blevet staaende ved de ca. 50000 Kr. Det forekom ham at være saa vilkaarligt, at Udvalgets Flertal ikke kunde have forhandlet som Part med en anden Part. Skulde Flertallets Forslag blive vedtaget, vilde Aarhus komme til at indtage en Undtagelsesstilling blandt Kommunerne, og han behøvede ikke at fremhæve de store Ulemper, dette kunde medføre for Byen. De bemidlede vilde man støde fra sig ved den høje Skatteprocent, og Udgiften til Hjælpekasse og lignende vilde stige derved, at man trak ubemidlede til sig. Samtidig med Lønforhøjelsen foreslog Flertallet Arbejdstiden nedsat om to Aar til 8 Timer. Taleren havde altid anset en 8 Timers Arbejdsdag for meget heldig, men naar Nedsættelsen skete under saa ugunstige Tider og samtidig med en saa abnorm Stigning i Lønnen, kunde han ikke gaa med. Overfor Hr. Samuelssens Bemærkning om, at § 13 syntes noget uklar, mente

han, at Bestemmelsen nødvendigvis maatte med ind i de almindelige Betingelser for de kommunale Arbejders Udførelse. Taleren kunde ikke indse andet, end at Overenskomsten i Flertallets Affattelse vilde være særdeles skadelig for Kommunens Interesser, og han maatte derfor forbeholde sig sin Stilling. Han vilde gerne give Socialdemokraterne et godt Raad, skønt det vel var tvivlsomt, om de tog imod det, da de plejede at være sig selv nok. Hans Mening var imidlertid, at de ved at vedtage Flertallets Forslag vilde give Byen en mere fremskudt Stilling, end den kunde taale, og han skulde derfor henstille, at man hen-skød Sagen under Forligsmanden eller ordnede den paa anden lignende Maade. Han kunde meget vel slutte sig til Mindretallets Forslag og maatte paa Kommunens Vegne nedlægge en bestemt Protest imod det, der skulde ske i Byraadet i Dag.

Samuel sen hævdede, at en Ugeløn af 27 Kr. ikke i nogen Maade kunde siges at være for meget, og at de af ham opgivne Merudgifter vilde komme til at passe. Naturligvis var Forhandlingerne blevet ført paa sædvanlig Maade, men Hr. Møller havde ved hvert Møde siddet med Uret i Haanden og ikke haft Tid til at overvære Mødernes Slutning. Under saadanne Forhold maatte Hr. Møller finde sig i, at andre førte Forhandlingerne. Taleren kunde ikke indse, hvad det skulde have ført til at forhandle om Mindretallets Forslag, som ikke paa noget Punkt opfyldte Arbejdernes Krav. I Hr. Møllers Branche havde man maaske ikke Brug for nogen Tillidsmand, fordi Ledelsen der endnu sagde, hvorledes det skulde være; men den Mode var ikke almindelig mellem Haandværkere. Taleren kunde ikke se noget nedværdigende for Kommunens Embeds-

mænd ved at forhandle med Arbejdernes Tillidsmand; denne Ordning vilde netop føre til et udmærket Samarbejde. At Timelønnen var garanteret ved Akkordarbejde, var meget almindelig indenfor den private Industri. Bestemmelsen om de 225 Dage blev indsat den Dag, da Forretningsfører Hansen var her; men Hr. Møller havde ikke Tid til at afvente Forhandlingens Afslutning. Nedsættelsen i Arbejdsdagens Antal havde imidlertid ikke nogen Betydning, naar Timebetalingen blev ens for faste og løse Arbejdere. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Arbejdernes Organisationspligt havde Hr. Møller i Udvalget staaet i Modsætningsforhold til Hr. Magnus Nielsen, og Flertallet havde hævdet, at Arbejderne skulde høre ind enten under de samvirkende Fagforbund eller Fællesorganisationen i Aarhus. At Kommunen intet Modtræk havde i Tilfælde af Strejke, passede ikke, da der jo netop fandtes en Bestemmelse om, at Strejke ikke kunde iværksættes, uden der var søgt Forlig ved alle Instanser. Naar Hr. Møller undrede sig over, at de udenbys Skovarbejder kun skulde have 37 Øre i Timen, men de indenbys 50 Øre, mente Hr. Møller altsaa, at man skulde strække sig endnu videre. Forøvrigt havde Skovarbejderne fra Skaade Overenskomst med Kommunen. Taleren fandt det lidt uforsvarligt af Hr. Møller at sige, at man ingen Brug havde for Lygtetændernes Arbejdskraft. Derved at Lygtetænderne overtog Netpaasætningen, vilde man spare 2800 Kr. om Aaret, og de kunde endda overtage mere Arbejde. Personlig var Taleren stemt for Akkord, og der var jo ogsaa i Overenskomsten med Haandværkerne indsat en Bestemmelse om, at Akkord kunde indføres efter Forhandling; men selvfølgelig maatte Timelønnen

være garanteret. Hr. Møllers Insinuation om, at Flertallet ikke havde forhandlet som for det selv, maatte Taleren bestemt tilbagevise. Flertallet havde fuldt ud været sig Ansvar bevidst og havde netop tilkendegivet Arbejderne, at det var deres Pligt at udnytte Tiden i fuldeste Maal. Hr. Møller mente, at de sidste 2 Øre var overflødige, men Hr. Møller havde selv været saa uforsigtig i sit Forslag at ansætte Timelønnen for de løse Arbejdere til 50 Øre, saa man var nødt til at tage de 2 Øre med, naar man vil udligne Forholdet, da de løse Arbejdere ellers vilde faa mindre. Overfor Formanden bemærkede han, at han havde været sig sit Ansvar som Byraadsmedlem bevidst, og at han troede, den største Del af Borgerskabet vilde finde, at Socialdemokraterne førte en maadeholden Kommunalpolitik. Deres Afstemning i denne Sag vil derfor næppe bidrage til, at de ved næste Valg mistede deres Flertal.

Marinus Petersen hævdede bestemt, at Flertallet netop havde forhandlet for Kommunen, som det vilde have forhandlet for sig selv og saaledes, at det kunde forsvare det overfor baade de mindre og de større Skatteydere. Paa den anden Side skulde han gerne indrømme, at han maaske mere havde forhandlet som Arbejder end som Arbejdsgiver og ikke som Hr. Møller udelukkende set paa Sagen fra et Arbejdsgiverstandpunkt. Naar Formanden havde draget i Tvivl, at der var ført en egentlig Kontraktforhandling, og havde udtalt Tvivl om, at Udvalgets Flertal havde gjort sin Pligt, saa kunde Taleren berolige Formanden med, at Taleren mente fuldt ud at have opfyldt sin Pligt som Borgernes Repræsentant. At Hr. Møller var forbavset over Forskellen paa Flertallets og Mindretallets Forslag, laa formodentlig i,

at Hr. Møller nærmest saa paa Forholdet som privat Arbejdsgiver. Taleren skulde ikke komme ind paa at omtale Forholdene i den private Industri, men kun henvise til, at Arbejdsgiverne der kun gav det knappest, de kunde, og at Arbejderne der næsten skulde slaas for at beholde den Smule, de havde. Saadanne Forhold kunde man selvfølgelig ikke have i Kommunen. Der taltes saa meget om, at Kommunen ingen Modvægt havde mod en Strejke, men Taleren kunde slet ikke tænke sig, at en Kommune skulde byde sine Arbejdere saadanne Forhold, at en Strejke blev nødvendig. Det der blev givet efter Flertallets Forslag, betød absolut ikke noget Flotteri. Det bedste for Kommunens Arbejdere var naturligvis, at de ikke var udsat for Arbejdsløshed, men det kunde Kommunen dog ikke være bekendt at regne med, hvad man ej heller gjorde, naar det gjaldt de højerestillede af Kommunens Funktionærer. Taleren havde intet imod, at Dygtigheden i dens forskellige Former blev betalt, men han maatte paa den anden Side forlange, at den Arbejder, hvis Arbejdskraft man krævede, maatte kunne leve nogenlunde. Han troede ikke, at den nu foreslaaede Lønforhøjelse vilde forrykke Forholdene i den private Industri, men selv om den skulde bevirke, at Arbejderne der fik et Par Øre mere, vilde der ingen Skade være sket, da de alle Steder fik for lidt. Overfor Hr. Møller maatte han gøre opmærksom paa, at mange Lønoverenskomster indeholdt en Bestemmelse om, at Timelønnen skulde være sikret, naar der blev arbejdet paa Akkord, ganske simpelt fordi de private Arbejdsgivere erkendte, at Timelønnen var Lavmaalet. Udvalgets Flertal havde intet imod, at visse Pladser blev betragtet som Retræteposter, men det

vilde tilkendegive, at man ikke burde skubbe en Mand bort, fordi han var blevet ældre, og at en Mand ikke skulde have mindre i Løn, naar han havde slidt sig op i Kommunens Tjeneste. En saadan Betragtning saa man heller aldrig gjort gældende overfor Embedsmændene. Hr. Møllers Tale om de faglige Organisationer beroede sikkert paa et Fejlsyn. Naar Flertallet havde stillet sig som sket med Hensyn til Arbejdernes Organisationspligt, var det, fordi det vilde sikre sig, at de kommunale Arbejdere kom til at yde noget til at støtte de daarligst stillede i Samfundet. Naar Embedsmændene, der dog som Regel var bedre lønnele end Arbejderne, skulde have fuld Løn under Sygdom, var der ingen Grund til at stille de daarligst lønnede ringere. Den af Formanden og Hr. Møller udtalte Frygt for, at Reformen skulde bevirke ikke alene en pekuniær Udgift, men ogsaa en Tilstrømning til Byen, var sikkert noget ubegrundet, da man jo alle Steder vidste, at Kommunen kun raadede over et begrænset Antal Pladser, og da de private Arbejdsgivere jo endnu ikke har overbudt deres Kolleger andre Steder. Da man, før Socialdemokraterne fik Flertal i Byraadet, forhøjede Embedsmændenes Løn, blev Forholdene ikke forrykket.

Jakob Jensen vilde takke Formanden for den faderlige Formaning og for Udtalelsen om, at Byraadets Flertal, hvis det stemte for Udvalgsflertallets Forslag, vilde stemme partivis. Desuden vilde han gerne takke for Udtalelsen om, at Socialdemokraterne ved flere Lejligheder skulde have sat Partifæller ind paa en eller anden Plads. De første 6 Aar, Taleren havde siddet i Byraadet, havde han haft Følelsen af, at Højre altid stemte partimæssigt, og han havde set Folk, man før

havde indrømmet en fremskudt Plads, blive skudt ud, naar de tillod sig at ytre deres Frisind. Den samme Følelse havde han endnu, men han vilde dog bede Formanden, hvis denne kunde, vise ham en eneste Lejlighed, hvor Socialdemokraterne havde været uheldige, naar de havde haft Indstillings- eller Besættelsesret. En Sum paa 51000 Kr. skulde man selvfølgelig ikke give ud uden at tænke over det, men i 1908—09, da Formanden, Hr. Moustén og Taleren sad i Udvalg sammen, maatte Hr. Moustén og Taleren dog finde sig i, at Pengene rullede anderledes rask, skønt de saa og paatalte, at Beslutningerne blev taget helt ud i det blaa; men bag efter var baade Hr. Moustén og Taleren med til at honorere Kravene. Formanden havde udtalt, at Socialdemokraterne ikke vilde varetage Byens Interesser ved at stemme for Flertallets Forslag, men Taleren kunde sikkert faa samtlige Medlemmer af Byraadets Højre til at sige det samme om Formanden ved mange andre Lejligheder. At de kommunale Arbejdere burde staa anderledes end andre, var rigtigt, men han stolede ogsaa trygt paa, at de ikke vilde strejke, naar de blev nogenlunde behandlet. Blev de ikke det, havde de intet andet Vaaben end Strejke. Det vilde være rart at vide, hvad Formanden mente med Udtalelsen om at forbeholde sig sin Stilling. Formodentlig mentes der, at Formanden vilde sætte Byraadets Beslutning ud af Kraft. Det kunde Formanden maaske gøre, men dog kun for en stærkt begrænset Tid. Fra 1901 til 1906 var det Socialdemokraterne, der holdt igen, naar Højre kom med deres flotte Bevillinger. I 1896 var en Overlærers Løn 2400 Kr. stigende til 3300 Kr., nu var den 3200 Kr. stigende til 4200 Kr. Vel var Overlærerne ikke kommunale Em-

bedsmænd, men Højre havde dog Del i Stigningen. En anden kommunal Embedsmand havde i 1900 3000 Kr., nu 6000 Kr.; en havde 1500 Kr., nu 2400 Kr.; en havde 1800 Kr., nu 3000 Kr.; en 3200 Kr., nu 5000 Kr.; en 2700 Kr., nu 4000 Kr.; en 3300 Kr., nu 3800 Kr.; en 4000 Kr., nu 7000 Kr. Det var Lønstigninger, der forslog noget i Modsætning til den Forhøjelse paa 140 Kr. pr. Arbejder om Aaret, der nu var Forslag om, og hvorefter en Arbejder, der arbejdede 270 Dage om Aaret vilde faa en Aarsløn paa 1215 Kr., arbejdede han hele Aaret 1350 Kr. Taleren gad vide, hvormange af Forslagets Modstandere, der kunde leve af det tredobbelte. Med Hensyn til § 4 i Flertallets Forslag vilde Taleren haabe, at Arbejderne vilde komme med Ønske om Indførelse af Akkord, hvad de godt kunde gøre under de nuværende Organisationsformer. Da Arbejderne ingen Organisationer havde, var Forholdet et andet; det havde Taleren Erfaring for. Naar der skulde fastsættes en Norm for, hvad der skulde regnes for fast Arbejde, var det naturligt at gaa ned til 225 Dage, som Brolægningsudvalget, for hvilket Hr. Magnus Nielsen var Formand, forlængst havde regnet med. Taleren vilde anse det for klogt, om der ikke blev udbetalt Sygepenge for de første 2—3 Dage, men den samme Regel burde naturligvis gælde for Funktionærerne under Regulativet. Han vilde indtrængende anmode Udvalget om at indføre en Bestemmelse om, at Overenskomsten ikke berørte de Arbejdere, med hvem der i Forvejen var sluttet Kontrakt. Ordlyden i Overenskomsten, om at Lygtetænderne skulde foretage Lygtepudsninger uden Vederlag, forekom ham uheldig; der burde staa, at Pudsningen hørte med til deres Arbejde,

og at de iøvrigt skulde besørge andet Arbejde i indtil 3 Timer daglig. Bestemmelserne i §§ 12 og 17, hvorefter Arbejderne skulde antages eller afskediges efter Anciennitet, fandt han heller ikke helt heldig, da ogsaa andre Hensyn kunde gøre sig gældende. Nogen Risiko ved at forandre denne Bestemmelse kunde Arbejderne ikke løbe, da de skulde være organiserede. Han var endvidere en bestemt Modstander af Bestemmelserne i samme Paragrafer om, at Arbejderne og Haandværkerne fortrinsvis skulde antages blandt dem, der tidligere havde arbejdet for Kommunen, idet han forment, andre arbejdsledige maatte have samme Ret. Bestemmelsen i § 9 for Haandværkere, om at de skulde have 15 Minutter til at vadske sig i, kunde nok bortfalde, naar Arbejdstiden blev nedsat til 8 Timer, eftersom den let kunde give Anledning til Strid. Ligeledes vilde man maaske være bedst tjent med at slette Bestemmelsen i § 18, om at faste Pladser fortrinsvis skulde besættes med ældre Arbejdere. Taleren skulde dog kun stille bestemt Forslag om Ændring af § 13. — Der var næppe Grund til at tage saa højtideligt paa hele denne Sag. Naar man tidligere havde bevilget fra 500 Kr. til 900 Kroners Tillæg, betød de 140 Kr., det nu drejede sig om, ikke saa meget. De store Skatteydere havde, saa længe Taleren havde kendt dem, stedse søgt at unddrage sig Kommunens Byrder. Vilde Ligningskommissionen tidligere ikke gaa paa Akkord med dem, truede de straks med at flytte. Da Taleren i sin Tid havde siddet i Ligningskommissionen, havde man sat en Skatteyder i 350000 Kroners Indtægt. Vedkommende truede med at flytte, men maatte, da han gjorde Alvor af sin Trudsel og virkelig flyttede til København,

give Selvangivelse om at have haft en Indtægt af 800000 Kr. Den Slags Folk kunde Byraadet ikke rette sine Beslutninger efter. For faa Dage siden havde to af Byens Rigmænd byttet Villa. Den, der tidligere havde ejet Villaen, havde sidste Aar kun haft en lille Indtægt og flyttede nu ind i Byen, den anden havde haft en stor Indtægt og flyttede nu ud. — Han kunde i Hovedtrækkene anbefale Flertallets Forslag, dog med de omtalte Henstillinger og Ændringsforslag. Oprindelig havde han tænkt sig Timelønnen sat til 48 Øre, at den nu blev 50 Øre, skyldtes sikkert Hr. Møllers Snedighed. Forskellige Udtalelser ved Budgetbehandlingen havde ogsaa deres Andel i, at man nu maatte saa højt op. Havde Lønudvalget været stærkt nok til helt at annullere Budgetudvalgets Forslag, var det maaske heller ikke blevet saa meget. Forøvrigt var al videre Diskussion overflødig, for Flertallet veg ikke tilbage for faderlige Formaninger eller noget andet.

Simonsen formodede, at man, efter den skarpe Maade Formanden tog fat paa, kunde vente, at Formanden vilde gøre Brug af sin Myndighed som kongelig Embedsmand til midlertidig at sætte en Byraadsbeslutning ud af Kraft. Formanden havde karakteriseret Udvalgsflertallets Forslag som vilkaarligt og ikke kunnet forstaa, hvorfor man netop var blevet staaende ved de foreslaaende Lønsatser. Taleren vidste ikke, hvad der havde været bestemmende for Udvalgsflertallet, men han kunde give Forslaget sin Tilslutning, fordi Kommunens Arbejdere efter det kunde faa 27 Kr. hver Uge, de arbejdede. At der skulde være noget uretfærdigt eller vilkaarligt i, at en arbejdsfær Mand i Kommunens Tjeneste skulde kunne tjene 27 Kroner om Ugen, eller en udlært Haand-

værker 31 Kroner, kunde han ikke indse. Man havde insinueret, at Udvalgets Flertal ikke havde set paa Kommunens Interesser. Spørgsmaalet var imidlertid, hvad man forstod ved Kommunens Interesser. Nogle mente saaledes Kommunen interesseret i at have nogle Millionærer i Byen og en velstillet Middelstand, men brød sig ikke om Arbejderne; andre ansaa det for bedre at have en velstillet Arbejder- og Middelstand og mente nok, Kommunen kunde undvære Kuponklipperne. Hr. Møller havde saaledes talt ud fra et Arbejdsgiverstandpunkt, naar han fremhævede, at de private Arbejdsgiveres Forhold vilde vanskeliggøres ved den foreslaaede Lønforhøjelse. Man havde i denne Udtalelse et godt Bevis paa, hvad der dikterede Hr. Møllers Standpunkt.

F o r m a n d e n formodede, at Hr. Simonsen mente Hr. Møllers Klasseinteresser og ikke hans private Interesser.

S i m o n s e n havde selvfølgelig ment Hr. Møllers Klasseinteresser. Det var meget rigtigt, at man ved denne Sag stod ved en Epoke i Byens Historie, det var det socialistiske og det kapitalistiske System, der stod overfor hinanden. Derfor kunde man heller ikke mødes, men Flertallet maatte afgøre Sagen. Maaske vilde mange finde det meningsløst, at Socialdemokraterne indførte den 8 Timers Arbejdsdag, men de, der undrede sig, maatte saa erindre, at Socialdemokratiet netop var gaaet frem paa dette Spørgsmaal. Partiet havde krævet det i 16 Aar, og det havde aldrig givet Modstanderne Grund til at tro, at det ikke mente noget dermed. I Partiets egne Forretninger var de 8 Timer forlængst indført. Taleren havde forleden i Højrepressen set en Artikel om,

at Arbejderførerne ikke undte Arbejderne ordentlige Kaar. Nu havde Byraadets Socialdemokrater Lejlighed til at give Svar paa denne Beskyldning. De 50000 Kr. vilde ikke tynges Budgettet synderligt, Summen blev endda kun ca. 40000 Kr., da de 11000 Kr. faldt paa Havnen. Mere en ca. $\frac{2}{7}$ kunde Skatteprocenten i hvert Fald ikke komme til at stige af den Grund. Taleren vilde indstændigt bede Udvalget forandre sidste Afsnit i Forslagets § 18, om at der ved Ansættelsen vilde blive taget særligt Hensyn til Folk, der før havde været i Kommunens Tjeneste. Han anbefalede Udvalgets Flertals Forslag og pegede sluttelig paa, at Lønudvalget var blevet staaende ved de af Budgetudvalget foreslaaede Lønforhøjelser for forskellige Funktionærer under Regulativet, uagtet Budgetudvalget ved Budgettets Behandling var blevet betegnet som Overbyraad.

M a g n u s N i e l s e n henviste til Mindretallets Indstilling og sluttede sig fuldt ud til Hr. Møllers Motivering deraf. Udfaldet var selvfølgelig givet, da der var Partibeslutning derfor. Det var meget rigtigt, at Taleren i Udvalget paa en vis Maade havde udtalt sig uforbeholdent om Arbejdernes faglige Organisation, idet han som privat Arbejdsgiver anerkendte det heldige i at samarbejde med Organisationer. Mindretallet krævede derfor ogsaa, at Arbejderne var organiserede i en kommunal Organisation, som man kunde forhandle med uden Indblanding fra uvedkommende Side, men det havde aldrig tænkt sig, at denne Organisation skulde indrulleres under de samvirkende Fagforbund. Det var meget rigtigt, at Brolægningsudvalget havde sat Grænsen for at regnes for faste Arbejdere til 225 Dage. Dette var imidlertid sket, fordi der var særlige Forhold til Stede ved Brolægnings-

væsenet, men deraf fulgte aldeles ikke, at Folk paa Gasværket skulde have samme Ret. Naar Hr. Jakob^a Jensen stadig fremhævede de vellønnede Funktionærer, maatte Taleren udtale som sin Overbevisning, at Kommunen stod sig godt ved at have vellønnede Funktionærer til at lede og dirigere. Fra Flertallet var der ikke fremkommet synderligt ud over nogle socialistiske Talemaader, og intet i Mindretallets Forslag var blevet gendrevet. Skulde dette Forslag ikke blive gennemført, maatte Byraadets Flertal tage Ansvaret.

M i k a e l J o h a n s e n vilde bringe d'Herrer Møller og Magnus Nielsen en Tak for deres Forslag. Han syntes ikke, det var værd at fremhæve, saaledes som Hr. Samuelson havde gjort, at Kravet oprindelig havde lydt paa 170000 Kr., men at Udvalgsflertallet havde bragt det ned til 51000 Kr., da det jo var saare let at forlange. De kommunale Arbejdere hørte ikke til de lavestlønnede, og de vilde nu komme højere op end i andre Byer. Desuden var de aldrig arbejdsløse, ligesom ogsaa de allerfleste af dem vilde faa Pension. Alle andre Arbejdere kom til at betale til denne Forhøjelse, og selv om man maaske gerne vilde bruge den til at drive Lønnen op i de private Virksomheder, maatte man dog erindre, at mange af disse allerede maatte afskedige Folk, fordi de savnede Arbejde. Der gik Rygter om, at der ved Belysningsvæsenet gik Maskinarbejdere, som intet havde at bestille, og at der var blevet ophængt et Regulativ, som Arbejderne ikke vilde arbejde efter, og som derfor senere var blevet taget ned. Disse Forhold syntes at tyde paa, at alt under Belysningsvæsenet ikke var, som det burde være. Han anbefalede Mindretallets Indstilling, som baade Ar-

bejderne og Kommunen kunde være godt tjent med.

N. J o h. L a u r s e n ønskede at understrege Formandens Bemærkning om, at der ikke havde været ført Forhandling mellem to modstaaende Parter, men mellem to, der stod paa samme Side. Det Standpunkt, Udvalgets Flertal havde stillet sig paa, var en Følge af den sidste halve Snes Aars Udvikling. Man havde nu her i Landet snart nok af Organisationer, idet saadanne havde ompændt Landet i en saadan Grad, at man i Virkeligheden paa dette Omraade levede under en væbnet Fred. Det var underligt at se, at det Parti, der udadtil var imod Militæret, indadtil var med til at opretholde en Mængde Krigsudgifter. Naar Hr. Simonsen udtalte, at det i denne Sag var den socialistiske og den kapitalistiske Opfattelse, der stod overfor hinanden, vilde Taleren dog gerne hævde, at Socialismen netop havde støttet Kapitalismen og bidraget til at gøre den saa stærk, som den aldrig havde været. Skylden var ganske vist ikke Socialismens alene, men sikkert var det, at den Udvikling, man var kommet ind paa, med Opgang paa alle Kanter, var en Støtte for Kapitalismen. Den Undervisning, Socialdemokratiet gav sin Ungdom, skulde nok sætte sine Frugter og havde vel allerede gjort det. Iøvrigt var det ikke alene Arbejdernes Fagforeninger, Taleren sigtede til, ogsaa andre Klasser havde i den Henseende drevet det ret vidt, og Lægernes Fagforening kunde vel endog sige Sparto til alle andre. — Naar Hr. Jakob Jensen ikke vilde tage mod faderlige Formaninger, skulde Hr. Jensen selv beflitte sig paa at bruge en mindre skolemestererende Tone. Taleren kunde iøvrigt støtte Hr. Jakob Jensens Forslag med Hensyn til Sygedagene. De første 8

Dages Sygdom burde absolut ikke honoreres med Dagløn, men kun med Sygekassepengene, ellers vilde man sikkert faa ret mange Sygedage. Forskellige af Hr. Samuelsens Udtalelser tydede stærk paa, at han under Forhandlingerne ikke havde følt sig som Kommunens Repræsentant og altsaa som Arbejdsgiver. Modsætningen mellem Hr. Samuelsen og Forretningsfører Hansen havde næppe været saa overordentlig stor; Striden havde maa-ske mest drejet sig om, hvor højt de turde gaa i Fællesskab. Taleren troede ikke paa, at de 51000 Kr. vilde slaa til, man vilde sikkert faa andre Tal at se. Det var vel sandt, at Arbejderne i de private Erhverv kom med til at betale Forhøjelsen; det blev nu ikke saa meget, den inddirekte Betydning var den værste. Det var ikke det, at Arbejderne kom til at tjene 12—1300 Kr., der var det afgørende, men det, at man gik paa tværs af Udviklingen.

Christensen var forbavset over at se Formanden tage saa stærk Afstand fra Flertallets Forslag, da Formanden dog ved flere Lejligheder ikke havde været bange for at gaa langt videre overfor Kommunens Kasse. Han skulde saaledes erindre om de 65000 Kr., man forærede til Landsudstillingens Garanter. Forslaget om at give Arbejderne en Ugeløn paa 27 Kr. maatte betegnes som meget beskedent, navnlig naar man tog den Kendsgerning i Betragtning, at den kortere Arbejdstid som Regel ikke gjorde flere Arbejdere nødvendig. For Kontorfolk anerkendte man, at den lange Arbejdstid var sløvende, men naar det drejede sig om Arbejdere, stod det hele paa Spil. Under Budgetbehandlingen havde Hr. Magnus Nielsen talt for at lønne Brandsvendene med 1300 Kr. stigende til 1600 Kr., men nu var Hr. Mag-

nus Nielsen imod, at Arbejderne fik 1300 Kr., uagtet Brandsvendene fik fri Uniform og ikke havde nær saa strengt Arbejde som Kommunens Arbejdere og Haandværkere. Taleren forstod ikke, hvorfor man vilde insinuere, at det, at Arbejderne straks skulde have Løn under Sygdom, skulde bevirke mere Sygdom blandt dem, da man ikke rettede den samme Insinuation mod Funktionærerne. Han kunde imidlertid godt gaa med til ikke at give Løn de første 3 Dage, men paa Betingelse af, at samme Bestemmelse kom til at gælde for de maanedslønnede. Talen om, at de store Skatteydere muligvis vilde forlade Byen, skulde man ikke lade sig skræmme af, for de Folk forlod Byen alligevel, naar det passede dem. Det forundrede ham, at Hr. Mikael Johansen vilde tale om, at der var blevet opsagt nogle Folk paa Gasværket, fordi der ikke var Arbejde nok til dem, naar man samtidig stod og slog paa, at den kortere Arbejdstid vilde bevirke, at der skulde antages flere Folk. Ligesom Hr. N. Joh. Laursen regnede han heller ikke med de 51000 Kr., men han troede rigtignok i Modsætning til Hr. Laursen, at Beløbet vilde blive mindre. Han vilde gerne gaa med til, at der ikke blev beregnet 15 Minutter til Haandværkerne at vadske sig i, og at Bestemmelsen om Ansættelse efter Anciennitet bortfaldt.

Møller maatte overfor Hr. Samuelson bestemt protestere imod at have forsømt Forhandlingerne, og at han i sin Virksomhed skulde bruge Magtsprog. Der skulde være Orden i en Virksomhed, og Ledelsen skulde have noget at sige, men derfra og til at bruge Magtsprog var der dog ogsaa et Stykke. Taleren havde ikke insinueret, at Hr. Samuelson ikke havde varetaget Kommunens Interesser, men kun sagt, at der var nogen Grund

til at formode, at Hr. Samuel sen ogsaa havde varetaget Arbejdernes Interesser. Han troede vedblivende ikke, at man fik mere Arbejde ud af Lygtetænderne, da man intet havde til dem. At Aarhus skulde betale 25 % mere i Arbejdsløn, var ikke ganske betimeligt. Taleren havde ikke set paa Sagen som Arbejdsgiver, men kun tænkt paa Kommunens Tarv; at han desuden havde fremhævet, at den store Forhøjelse vilde vanskeliggøre Forholdene for de private Arbejdsgivere, var meget naturligt. Det var meget rigtigt, at man kunde se forskelligt paa, hvad der var Kommunens Interesse, men Taleren havde absolut ikke set paa denne Sag med kapitalitiske Øjne. Rygtet om, at man havde faaet for mange Maskinarbejdere paa Gasværket, var rigtigt nok, og der vilde antagelig ogsaa blive nogle afskediget inden altfor længe. Det omtalte Regulativ var en Udvalgssag, som sikkert nok ordnede sig.

C l e m e n s e n forekom det uforsigtigt at gaa til en saa stor Lønforhøjelse og til en Forkortelse af Arbejdstiden. Det var de private Erhverv, der var det bærende, saa man skulde ikke varetage de kommunale Arbejderes Tarv paa Trods af Udviklingen. Efter den Udvikling, Organisationerne havde faaet, var der ingen Fare for, at Arbejderne skulde blive fortrykte. Hr. Marinus Petersens Paastand om at have forhandlet ganske som for sig selv, var næppe helt rigtig. Taleren havde nemlig ofte haft Lejlighed til at forhandle med Svende, og da var disse glødende Socialdemokrater, men naar de senere fik Borgerskab, blev de gerne det modsatte.

J a c o b s e n anbefalede Flertallets Indstilling og kunde nok tiltræde flere af de af Hr. Jakob Jensen stillede Ændringer. Overfor Hr. N. Joh.

Laursen hævdede han, at Arbejderne gennem deres Organisationer havde været med til at skabe en samfundsdygtig Ungdom, og til Hr. Møller udtalte han, at man ikke blot skulde drage Sammenligning med de Byer, hvor Arbejdslønnen var lavest. Naar Timelønnen blev ens, var det naturligt at nedsætte det Dagetal, der fordredes for at regnes til fast Arbejde, til 225. Iøvrigt fik denne Bestemmelse ingen videre Betydning hverken for Belysningsvæsenet eller Brolægningsvæsenet. Taleren kunde forsikre, at han under Forhandlingerne ganske havde følt sig som Byraadsmedlem og Borger, men han var derfor ikke bange for at anbefale, at man bød en Mand 27 Kr. i Ugeløn.

Jakob Jensen formodede, at Hr. N. Joh. Laursen havde glemt Præsternes Fagforening, som Kommunen dog havde mærket ret godt. Naar Hr. N. Joh. Laursen mente, at Socialismen fremmede Kapitalismen, burde Hr. Laursen se hen til Amerika, hvor Kapitalismen var aller stærkest, og hvor der ingen Socialisme var. De 8 Timers Arbejdsdag var i Virkeligheden blevet indført i Aarhus, da Højre var lige saa stærkt repræsenteret i Byraadet som Socialdemokratiet.

Samuel sen oplyste, at Belysningsdirektøren havde hængt det omtalte Reglement op uden Forhandling med hverken Udvalget eller Arbejderne. Han hævdede atter, at Hr. Møller ofte ikke havde haft Tid til at overvære Forhandlingerne. Udvalget skulde tage de stillede Ændringsforslag under Overvejelse mellem Sagens 1. og 2. Behandling. Han indsaa stadig ikke, hvorfor Bestemmelsen om Lygtetændernes Arbejde ikke skulde blive effektiv.

Olesen pegede paa, at Hr. Clemensen plejede

at understrege, at det godt kunde være, at han ingen Forstand havde paa det, han talte om. I Aften sagde Hr. Clemensen det ikke, men hans Tale viste det. Alle Fagforeningsmedlemmer var nemlig ikke Socialdemokrater. Var de det, kunde Socialdemokraterne jo tage hele Lægestanden til Indtægt.

N. Joh. Laursen kunde forsikre, at ham bekendt havde Præsterne ingen Fagføring.

Sagen overgik til 2. Behandling og henvistes til Budgetudvalget. Ændringsforslag indkaldtes til Onsdag den 12. ds. Kl. 12.

6. (J. Nr. 31—1911). Ansøgning fra Sundhedskommissionen om Bevilling af 1363 Kr. 37 Øre til Foretagelse af en Rejse til en **Hygiejueendstilling i Dresden**.

Formanden ønskede at høre Byraadets Mening, inden Sagen blev sendt til Budgetudvalget.

Mikael Johansen anbefalede at tage vel mod Andragendet.

Simonsen mente det tilstrækkeligt, om der rejste 2 eller 3 af Kommissionens Medlemmer.

Andragendet henvistes til Budgetudvalget.

7. (J. Nr. 562—1910). Besværing fra Holme-Tranbjerg Sogneraad over **Holmevejens mangelfulde Tilstand**.

Skovudvalgets Indstilling om, at Holmevejen fra den 1. April 1912 overgaar til Erolægningsvæsenets fremtidige Vedligeholdelse, og at Skovudvalget indtil den Tid drager Omsorg for, at Vejen bliver istandsat paa forsvarlig Maade, vedtoges.

8. a. (J. Nr. 38—1911). Indstilling fra Udvalget for Slagtehuset angående en forestaaende **Udbydelse af Jernbetonarbejde**.
b. (J. Nr. 33—1911). Andragende fra Murer-

mester- og Tømrermesterforeningen om Ændring i de af Byraadet ved forskellige Lejligheder anvendte **Regler ved Udbydelsen af Licitationsarbejder.**

Simonsen meddelte, at der angaaende Udbydelsen af Jernbetonarbejdet ved Eksportslagteriet var indtruffet det Tilfælde, at Udvalget stod delt saaledes, at en havde stemt for Arkitektens Forslag, en imod, og en havde undladt at stemme. Der var derfor intet andet at gøre for Udvalget end at indanke Sagen for Byraadet. Det paagældende Arbejde var ikke helt almindeligt og angik en Branche, hvor Tekniken var i sin Vorden. Da Udvalget sidst havde et lignende Arbejde for, angav det, hvilken Belastning Arbejdet skulde bære, og saa blev de Tilbud antaget, som Sagskundskaaben anbefalede som de bedste og billigste. Ved den Fremgangsmaade havde man faaet godt Arbejde, og Kommunen havde tjent Penge. Ved denne Lejlighed tilraadede Arkitekten samme Fremgangsmaade, som Taleren ganske kunde anbefale. Hr. Clemensen havde imidlertid af principielle Grunde modsat sig den Fremgangsmaade og ønskede Projektet udarbejdet i Forvejen, og Uenigheden var navnlig fremkommet derved, at Hr. Clemensen forlangte, at der ikke maatte tages Hensyn til alternative Tilbud.

Clemensen mente, at den antagne Arkitekt maatte have Forpligtelse til at udarbejde Tegninger og Betingelser, og ansaa det for altfor farligt at stole paa de bydende Firmaers Garanti. Desuden var de almindelige Haandværkere, som meget vel kunde udføre det paagældende Arbejde, ikke tjent med selv at skulle udføre Beregningerne. Det foreliggende Andragende fra de to Mesterforeninger udviste ogsaa, at Haandværkerne følte

sig brøstholdne ved den Form for et Arbejdes Udbydelse. Taleren skulde derfor anbefale, at Arkitekten udarbejdede Tegninger og Beskrivelse, hvorefter Arbejdet kunde udbydes.

J a k o b J e n s e n gjorde opmærksom paa, at den af Udvalgets Formand anbefalede Fremgangsmaade tidligere havde været anvendt med Held, og at endog Hr. Magnus Nielsen, som var Haandværkerforeningens Formand, havde været med til at praktisere den. Naar Tilbudene kom ind, kunde Arkitekten beregne, om de var rigtige. Iøvrigt syntes han, at Udvalget maatte se at komme med en Indstilling.

N i e l s J e n s e n hyldede det af Hr. Simon- sen anbefalede Princip, men havde i Udvalget undladt at stemme, fordi Hr. Clemensen havde udtalt, at han vilde kritisere dette Princip i By- raadet.

C h r i s t e n s e n kunde til Dels følge Hr. Si- monsens Forslag, men mente dog, at Arkitekten maatte udarbejde et Projekt, hvorefter Arbejdet skulde udbydes, dog at man samtidig udtalte, at alternative Tilbud kunde modtages.

S i m o n s e n fremhævede som Kernen i Sagen, at der maatte tages Hensyn til alternative Tilbud. Hr. Clemensens Forslag vilde, hvis det blev ved- taget, betyde store Tab for Byen.

M i k a e l J o h a n s e n var mest stemt for Hr. Clemensens Forslag, men mente, at Sagen burde sendes tilbage til Udvalget, for at dette kunde komme med en Indstilling.

M a g n u s N i e l s e n kunde i meget støtte Hr. Clemensens Forslag, men mente dog, at Haandværkerne selv maatte betale for den Assi- stance, de mulig maatte have fornøden, hvis de

ikke selv kunde udarbejde deres Tilbud. Naar der taltes om, at han havde været med til en lignende Fremgangsmaade, som Hr. Simonson nu anbefalede, formodede han, der tænktes paa Bolværket langs Aaen, og han maatte da som ved flere tidligere Lejligheder gøre opmærksom paa, at der da havde været ganske særlige Forhold til Stede.

J. C. Petersen kunde fuldt ud slutte sig til Hr. Clemensens Forslag og kunde ikke forstaa, at Udvalget ikke kunde enes om en Indstilling.

Jakob Jensen foreslog at afgøre Sagen ved at udbyde Arbejdet paa Grundlag af Tegninger og Beskrivelser, som Arkitekten udarbejdede, men samtidig skrive i Konditionerne, at ogsaa alternative Forslag kunde modtages.

Clemensen kunde tiltræde denne Fremgangsmaade, naar den ogsaa skulde være gældende i Fremtiden

Magnus Nielsen havde intet imod Hr. Jakob Jensens Forslag, naar der kun ikke ved det blev skabt Præcedens.

Simonson kunde ganske slutte sig til Hr. Jakob Jensens Forslag, der helt gik ud paa det, han ønskede.

Det vedtoges at bemyndige Udvalget til at lade udarbejde ved Arkitekten eller andre Projekt over det paagældende Arbejde og udbyde Arbejdet derefter, dog saaledes at alternative Forslag ogsaa vil kunne modtages.

9. (J. Nr. 602—1910). Det foreliggende Andragende fra Lægeforeningen for Aarhus og Omegn om **Befordringsgodtgørelse for Kommunelæger** ved Sygebesøg i Skovvangskvarteret kunde ikke bevilges.

10. (J. Nr. 36—1910). Indstilling fra Brolægningsudvalget angaaende **Planer og Betingelser** vedrørende den ny Kloakledning gennem Vesteralle og Vesterbrogade.

Udvalget bemyndigedes til at udbyde Arbejdet paa de indstillede Betingelser.

